

ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 11 Ιανουαρίου 2020
Διάρκεια Εξέτασης: 2 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α.¹

[2.16] Ενώ τα πράγματα βρίσκονταν σε αυτό το σημείο, ο Θηραμένης υποστήριξε στη συνέλευση του λαού ότι, αν θελήσουν να στείλουν τον ίδιο στο Λύσανδρο, θα επιστρέψει γνωρίζοντας τι από τα δύο συμβαίνει, αν δηλαδή οι Λακεδαιμόνιοι επιμένουν στο ζήτημα της κατεδάφισης των τειχών, επειδή θέλουν να εξανδραποδίσουν την πόλη ή για να έχουν κάποια εγγύηση καλής πίστης.

[2.17] Αφού, λοιπόν, επέστρεψε τέσσερις μήνες μετά, ανέφερε στη συνέλευση του λαού ότι τάχα τον κρατούσε αρχικά ο Λύσανδρος, και στη συνέχεια τον διέταξε να πάει στη Λακεδαίμονα, γιατί δεν ήταν αυτός αρμόδιος για να δώσει απαντήσεις στα ζητήματα για τα οποία τον ρωτούσε, αλλά οι έφοροι. Μετά από αυτά εκλέχτηκε για να σταλεί μαζί με άλλους εννέα ως πρεσβευτής στη Λακεδαίμονα με απόλυτη πληρεξουσιότητα.

Β1.²

α ..... ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν:

Μετά τη ήττα στους Αιγός ποταμούς και την επικείμενη παράδοση της Αθήνας, η κατάσταση δεν είναι τόσο απλή όσο φαίνεται. Οι Αθηναίοι ήδη πολιορκούνται σε ξηρά και θάλασσα δέκα χρόνια από τους Λακεδαιμόνιους, ωστόσο αρχικά αρνούνταν την συνθηκολόγηση. Η

¹ Μετάφραση συντακτικής ομάδας: από το σχολικό βιβλίο με τις παράλληλες μεταφράσεις, σελ. 10.

² Ερμηνευτικά σχόλια: α) βιβλίο εκπαιδευτικού Μέρος Α΄ σελ. 47-49 και σελ. 51-52 β) βιβλίο μαθητή σελ. 73-74 και 80-81.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Αλ1(α)**

κατάστασή τους επιτείνεται από τη στιγμή που ο Λύσανδρος αποκόβει τους θαλάσσιους δρόμους ανεφοδιασμού της Αθήνας. Η λιμοκτονία εξαιτίας της έλλειψης τροφίμων και του συνωστισμού οδηγούν τους Αθηναίους σε διάθεση διαπραγματεύσεως και σύναψη συμμαχίας με τους Σπαρτιάτες. Οι πέντε έφοροι της Σπάρτης θέτουν ως απαραίτητη προϋπόθεση για σύναψη ειρήνης το γκρέμισμα των Μακρών Τειχών. Ο Θηραμένης μετριοπαθής ολιγαρχικός και φίλος της Σπάρτης στη συνέλευση που πραγματοποίησαν οι Αθηναίοι για να συζητήσουν τις επικείμενες ενέργειες τους, προθυμοποιείται να αναλάβει το ρόλο του διαμεσολαβητή τους στο Λύσανδρο και να διερευνήσει τις προθέσεις των αντιπάλων σχετικά με το γκρέμισμα των τειχών.

Οι Σπαρτιάτες είχαν αντιταχθεί στην οικοδόμηση των τειχών αμέσως μετά τον τερματισμό των Περσικών πολέμων (478π.Χ.). Ανέκαθεν θεωρούσαν τα τείχη της Αθήνας επικίνδυνα για τη δική τους ασφάλεια. Παράλληλα διατείνονταν πως η ισχυρή αθηναϊκή οχύρωση ισχυροποιεί ακόμα περισσότερο την Αθήνα. Διαμερτώρονταν δε πως η ανέγερση των τειχών θα διατάρασσε την ισορροπία των δυνάμεων. Η στάση τους αυτή μαρτυρά και τον φόβο των Σπαρτιατών για την ενίσχυση της αντίπαλης δύναμης. Η σημασία που είχαν τα τείχη για τους Αθηναίους φαίνεται και από το εξής επεισόδιο όπως το παραδίδει ο Πλούταρχος: «Σ' αυτή τη περίπτωση λένε ότι κάποιος από τους νέους δημαγωγούς, ο Κλεομένης, ρώτησε (το Θηραμένη) αν τολμάει τα αντίθετα από το Θεμιστοκλή να λέει και να πράττει, θέλοντας να παραδώσει τα τείχη στους Λακεδαιμονίους, τα οποία παρά τη θέληση των Λακεδαιμονίων (ο Θεμιστοκλής) ανύψωσε. Εκείνος, απάντησε «Εγώ, παλληκάρι μου, δεν κάνω τίποτα το αντίθετο από τον Θεμιστοκλή, γιατί κι εκείνος τα ίδια τείχη τα ύψωσε για τη σωτηρία των πολιτών κι εμείς για τη σωτηρία μας θα τα γκρεμίσουμε κι, αν τα τείχη έκαναν ευτυχισμένες τις πόλεις, η πιο δυστυχισμένη απ' όλες θα ήταν η Σπάρτη που είναι ατείχιστη.»

- β. Οι έφοροι της Σπάρτης συγκάλεσαν συνέλευση των εκπροσώπων της Πελοποννησιακής συμμαχίας προκειμένου να συναποφασίσουν για την τύχη της Αθήνας. Οι Κορίνθιοι, οι Θηβαίοι και πολλοί άλλοι από τους Έλληνες διατείνονταν να μη γίνει καμία συμφωνία με τους Αθηναίους ενώ επέμεναν στον ολοκληρωτικό αφανισμό τους. **(έν η̄ άντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἄλλ' ἐξαιρεῖν)**, σε αντίθεση με τους Σπαρτιάτες που έδειξαν σεβασμό απέναντι στην Αθήνα και στη σπουδαία βοήθεια που αυτή προσέφερε στους Περσικούς πολέμους. Ο εμφύλιος σπαραγμός τόσο είχε εξάψει τα πάθη, ώστε η μία πόλη να ζητούσε να κατασκάψει την άλλη.

Ειδικότερα, η έντονη αυτή εμπάθεια των δύο πόλεων, της Κορίνθου και της Θήβας, απέναντι στην Αθήνα έχει φυσικά την εξήγησή της, καθώς είχαν σοβαρούς λόγους να μισούν θανάσιμα την Αθήνα και να επιδιώκουν τον εξανδραποδισμό της. Τα αίτια αυτή της στάσης εντοπίζονται κυρίως στον μεταξύ τους οικονομικό ανταγωνισμό και στην επιθυμία τους να αποτρέψουν οποιαδήποτε πιθανότητα αναβίωσης της μέχρι πρότινος πανίσχυρης Αθήνας. Συγκεκριμένα, η κυριαρχία της Αθήνας απειλούσε τα εμπορικά συμφέροντα των Κορινθίων, καθώς έβλεπαν το αθηναϊκό θαλάσσιο εμπόριο ως εμπόδιο στην οικονομική τους ανέλιξη. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως μια βασική αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου υπήρξε η σύγκρουση συμφερόντων ανάμεσα στην Αθήνα και τη βασική εμπορική σύμμαχο της Σπάρτης, τη Κόρινθο, για τη περιοχή του Ιονίου και της Κάτω Ιταλίας. Αντίστοιχα οι Θηβαίοι, γειτονική πόλη της Αθήνας, αισθάνονταν διαρκώς ευάλωτοι απέναντι στην ολοένα αυξανόμενη δύναμη της Αθήνας, αφού οι ίδιοι διεκδικούσαν με σοβαρούς όρους την ηγεμονία στη Στερεά Ελλάδα. Αυτοί οι λόγοι καθώς και οι ηγεμονική τάση των Αθηναίων σε πρώην συμμαχικές τους πόλεις οδήγησε στην απάνθρωπη στάση των περισσότερων εκπροσώπων της Πελοποννησιακής συμμαχίας.

- γ. Οι Τριάκοντα, αμέσως μόλις ανέβηκαν στη εξουσία, άρχισαν τις αυθαιρεσίες εις βάρος των Αθηναίων. Μάλιστα, οι αυθαιρεσίες τους αυτές γίνονταν βάσει οργανωμένου κάθε φορά σχεδίου. Στο πλαίσιο αυτής της τακτικής τους, μια από τις πρώτες κινήσεις τους ήταν να στείλουν στη Λακεδαίμονα τον Αισχίνη και τον Αριστοτέλη, για να πείσουν τον Λύσανδρο να ενεργήσει κατάλληλα, ώστε να τους δοθεί φρουρά, η οποία θα τους βοηθούσε να οργανώσουν καλύτερα το καθεστώς. Υποσχέθηκαν μάλιστα να συντηρούν τη φρουρά αυτοί. Ο Λύσανδρος δεν έφερε αντίρρηση και τους έδωσε τη φρουρά με τον Καλλίβιο για αρμοστή. Οι Τριάκοντα πράγματι ανέλαβαν τη συντήρηση των φρουρών από τη Σπάρτη με έξοδα του κράτους, όχι δικά τους φυσικά, και καλόπιαναν τον Καλλίβιο, τον «κολάκευαν», με κάθε τρόπο, καθώς στόχος τους ήταν να συναινεί στις αυθαιρεσίες τους.

Ο Καλλίβιος αμέσως αποδέχτηκε το καλόπιασμα των Τριάκοντα και τους έδινε στρατιώτες από τη φρουρά, που τους βοηθούσαν να συλλάβουν όποιους ήθελαν- όχι μόνο τα «κακά στοιχεία»- αλλά και όποιον τους δημιουργούσε εμπόδια. Δηλαδή όποιος καθ' υποψίαν δε θα ανεχόταν τον παραμερισμό του και θα προσπαθούσε να αντιδράσει- με πολλούς μάλιστα συμπαραστάτες- έμπαινε στο στόχαστρο των Τριάκοντα. Έτσι, λοιπόν, ο Καλλίβιος αφομοιώθηκε πλήρως στο ρόλο του αρωγού και του

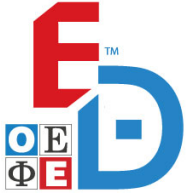
ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Αλ1(α)**

«προστάτη» των Τριάκοντα. Δεν έφερε καμία αντίρρηση ούτε και αξιολόγησε την τακτική των Τυράννων.

Προφανώς ο Καλλίβιος, εκπροσωπώντας επαξίως τους Λακεδαιμονίους, υιοθέτησε το ρόλο του παρατηρητή των τυράννων αλλά και του τιμωρού και εκδικητή προς τους Αθηναίους. Η πρόταση των Αθηναίων αποτέλεσε μια ακόμη ευκαιρία για τους Σπαρτιάτες να επιδείξουν τη δύναμή τους στους Αθηναίους και να τους ταπεινώσουν. Ο Καλλίβιος εδώ φαίνεται να αρέσκειται στην κολακεία των Τριάκοντα, να απολαμβάνει το ρόλο του και να υπερασπίζεται το γόητρο της Σπάρτης έναντι των Αθηναίων.

- δ. Ο Θηραμένης, Αθηναίος, μετριοπαθής, ολιγαρχικός φίλος της Σπάρτης αποτελεί μια αμφιλεγόμενη προσωπικότητα που επηρέασε καθοριστικά το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου με την συμφωνία των επαχθών όρων ειρήνης της Αθήνας με την Σπάρτη. Στη διαπραγματευτική δραστηριότητα των Αθηναίων με τους Σπαρτιάτες για την τήρηση των μακρών τειχών ο ίδιος ανέλαβε πρωταγωνιστικό ρόλο. Συγκεκριμένα προθυμοποιήθηκε να γίνει διαμεσολαβητής τους στο Λύσανδρο, ώστε να διερευνήσει τις προθέσεις των αντιπάλων για το γκρέμισμα των μαρκών τειχών. **(Θηραμένης είπεν εν έκκλησία ὅτι εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἦξει Λακεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα).** Ωστόσο, σύμφωνα με τον Ξενοφώντα, ο Θηραμένης καθυστέρησε στον Λύσανδρο παραπάνω από τρεις μήνες, ώσπου να βεβαιωθεί ότι οι λιμοκτονούντες συμπολίτες του, εξαντλημένοι από την πείνα θα αποδέχονταν οποιαδήποτε όρο τους πρότειναν οι Σπαρτιάτες. **(πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν ὅποτε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα ὃ τι τις λέγοι ὁμολογήσειν).** Όταν επέστρεψε δικαιολογήθηκε πως ο Λύσανδρος τον είχε κατακρατήσει απαγορεύοντας την αναχώρησή του. **(ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι).** Μάλιστα, έπεισε τους Αθηναίους να διαπραγματευτεί για δεύτερη φορά εν λευκώ την ειρήνη με τους Σπαρτιάτες.

Η στάση του φιλολάκωνα Θηραμένη είναι προδοτική προς στους συμπατριώτες του. Κινείται με άξονα το προσωπικό του συμφέρον, είναι αδίστακτος και έντεχνα εκμεταλλεύεται την λιμοκτονία καθώς και την γενικότερη δύσκολη κατάσταση που έχουν περιέλθει οι Αθηναίοι, για να εκπληρώσει τα συμφέροντα του. Άλλωστε, στην συνέχεια ο Θηραμένης ανταμείφθηκε για τη βοήθεια που πρόσφερε στην Σπάρτη και ήταν ένας από τους Τριάκοντα Τυράννους.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Α΄ ΦΑΣΗ

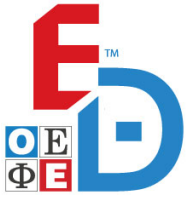
E_3.Αλ1(α)

Κατά τη διάρκεια της αυταρχικής διακυβέρνησης των Τριάκοντα, οι πρώην φίλοι και ομοιδεάτες Κριτίας και Θηραμένης ήρθαν σε σύγκρουση. Στη διαμάχη των δύο προσώπων σχετικά με τρόπο διακυβέρνησης των Τριάκοντα, διακρίνεται η μετροπάθεια του Θηραμένη. Πίστευε πως για να διατηρηθούν στην εξουσία θα έπρεπε να διακυβερνούν με ήπια και ανώδυνα μέτρα. Κατέκρινε την βία και απροκάλυπτη πολιτική του Κριτία με αποτέλεσμα οι δύο άνδρες έρθουν σε σύγκρουση που θα αποβεί μοιραία για το Θηραμένη («ο Θηραμένης εναντιωνόταν, λέγοντας ότι δεν ήταν λογικό να θανατώνουν ανθρώπους για μόνο το λόγο ότι τους τιμούσε ο λαός, έστω κι αν δεν πείραζαν σε τίποτα την καλή τάξη»). Η πολιτική αυτή συμπεριφορά του Θηραμένη, οι εύκολες μεταστροφές του, ο ασταθής και καιροσκοπικός χαρακτήρας του τον κατέστησαν απεχθή και στους δημοκρατικούς και στους ολιγαρχικούς.

B2.**α.** Λ, Λ, Σ, Λ, Σ**β.**

2. Συμμετείχε ως μισθοφόρος στο στράτευμα του Κύρου κατά του αδελφού του Αρταξέρξη.
5. Οδήγησε τους Έλληνες μισθοφόρους (τους Μυρίους) από τα βάθη της Μ. Ασίας πίσω στην πατρίδα τους.
3. Εξορίστηκε από την πατρίδα του, την Αθήνα.
1. Εγκαταστάθηκε στον Σκιλλούντα της Ολυμπίας όπου ασχολήθηκε με το συγγραφικό του έργο.
4. Οι Αθηναίοι του επιτρέπουν να επαναπατριστεί μετά από την άρση του ψηφίσματος για εξορία.

B3.**α. παρουσία:** ὄντων (εναλλακτικά: εἶναι, ὄντα, ἦσαν)**εἶδηση:** εἰδῶς**εχέγγυο:** ἀντέχουσι (εναλλακτικά: κατέχοι)**επόπτης:** ἐφόροις**προαιρετικά:** ἠρέθη (εναλλακτικά: ἐξαιρεῖν)**β. ἐξανδραποδίζομαι:** β. υποδουλώνω**ἐπιτηρῶ:** α. καιροφυλακτώ**ὁμολογῶ:** β. συμφωνῶ, δέχομαι

σπένδομαι: γ. συνθηκολογώ

ἐξαιρῶ τινά: α. αφανίζω, καταστρέφω

B.4.α. τῆ πόλει, τά τεῖχη, τινός/ του (ᾧ) πολύ, ὁ φυγάς

β. πεμφθεῖσαν/ πεμφθεῖεν, κατάσχεσ, ἐρωτώη / ἐρωτᾶ, ἀπηγγελμένοι ἦσαν, ἔσται

B.5.α. Τιοιούτων: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο της μετοχής (τῶν πραγμάτων) μέσω του ὄντων (μετοχή του συνδετικού ρήματος εἰμί)

πίστεως ἔνεκα: επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού (αναστροφή της πρόθεσης) στο ρήμα ἀντέχουσι

μηνί: δοτική ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα ἦκε

δέκατος: επιρρηματικό κατηγορούμενο της τάξης-σειράς στο εννοούμενο υποκείμενο Θηραμένης

τοῖς ἐφόροις: ἔμμεσο αντικείμενο στο ρήμα ἔπεμψεν

τῶν Ἑλλήνων: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός ως γενική διαιρετική στο πολλοί

β. *πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα.*: ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση ολικής άγνοιας διμελής

ὄτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχει: ονοματική ειδική πρόταση

ὧν ἐρωτᾶτο ὑπ' αὐτοῦ: ονοματική αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο ενν. τούτων

ἐπὶ τίνι λόγῳ ἦκοιεν: ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας.